

Tom: LXXVI. Miscell.

~~G.H. 70.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

17-18.

VITEBERG.

SIGNAT. 61515CCCXIII.

MEDITATIO PIA ET ORTHODOXA
De

PRETIOSISSIMA

SALVATORIS NOSTRI JESU
CHRISTI IN MORTEM TRADITIONE,
& efficacissima ejusdem in vitam RESUSCITA-

TIONE, cujus utriusque memoriam devota Christi Ecclesia pio
affectu, consuetudine laudabili iterum recolit.

Instituta ad ductum dicti Paulini, Rom. 4, 25.

Ὅς παρεδόθη διὰ τὰ ἁμαρτώματα ἡμῶν, καὶ
ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

Quam

AUSPICE CHRISTO,

In incluta Wittebergensium Academia

SUB PRÆSIDIO

Viri plurimum Reverendi, Amplissimi atq; Excellentissimi,

DN. JOHANNIS HULSEMANNI,

SS. Theolog. D. & Professoris Publici, Alumnorum

Electoralium Ephori, p. t. Facult. Theol. DECANI, Inspecto-

ris Præceptoris ac Promotoris sui debita observantia &

honore ætatem submitte devenerandi

Publica censura subjicit

M. ANDREAS Serber / Cygneus Seren. Elect.

Saxon. Alumnus.

o. April:
Ad diem 31. Martij in Auditorio Majori Theologorum.

WITTEBERGÆ,

Typis exscribebat JOHANNES HAKE, 1640.

נֶמֶן יְהוָה הַצְּלִיחָה נֶמֶן

PROOEMIUM.

PROD DE VNIVERSA SALVTARI CHRIS-
ti cognitione affirmatur, eam esse omni sapientie Theo-
logica nucleum, praxeos Christiana fundamentum,
summam vite aeternae, scientiam salutis Luc. 1, 77.
esse vitam & beatitatem aeternam Joh. 17, 3; illud
in specie vel de sola cruce Christi notitia verum esse, ha-
bent quod pleno fatisantur ore omnes pie animae, quae cum Paulo nolunt
quicquam scire praeter Christum crucifixum 1. Cor. 2. quarum &
haec cum D. Bernh. sublimior Philosophia est, scire JESVM & hunc
crucifixum. Stupendum etenim & admirandum ibi deprehendimus my-
sterium, plenissimum in vulneribus Christi invenimus thesaurum. Ecquid
mirabilis, quam quod Dominus patitur pro seruo, innocens pro noxio, Deus
pro genere humano? Quid Deus? quid homo? illum caeli caelorum non
possunt capere 1. Reg. 8, 17. hic situlae stilla, & pulvisculus in sta-
tera remanens. Esai. 40, 15. Mirabile est DEVM omnia fecisse propter ho-
minem: magis mirabile DEVM ipsum hominem factum propter hominem:
maximè vero mirabile DEVM hominem factum pati ac mori propter homi-
nem, p̄ olim dixere veteres. Plenissimum enī! potentia Christi pendentis in
cruce vulnera exhibent thesaurum; ex quo ἀπορροια omnes nos ac-
cipimus gratiam pro gratia. Joh. 1, 16. salutare vulnerum nostrorum
pharmacum, quod efficacissima resurrectione sua ipse Salvator nobis applica-
vit. Quae omnia, si ullo alio, sanè hoc quadragesimali praecipue tempore de-
vota mente admirari & grato venerari corde, tum Sathana furor, qui divi-
num hoc & salutare crucis mysterium infestis errorum telis nunquam non im-
pugnare satagit, tum propria animarum salus imperare facile possunt.
Agedum! ergo, sit & jam nobis Christus crucifixus ὡς εἶπερ εἶπερ
ut de suis auditoribus, singulari planè & emphatico sermonis genere scribit
Apost. Gal. 3, 1. quem denuò eloyatis & puris fidei oculis traditum quidem
A 2 propter

propter peccata nostra, sed & propter justificationem nostram resuscitatum iterum, intuebimur. Prestabimus autem illud ad ductum aphorismi hujus Apostolici tribus sectionibus; Quarum I. textum explicabit, II. à corruptelis adversariorum eundem vindicabit, III. controversias quasdam examinet.

Tu vero benignissime JESU, conatibus meis clementer adspira, & mitte sapientiam tuam è throno magnitudinis tuae, ut tecum laboret. Da intelligendi acumen, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, instrue ingressum, egressum comple, Amen.

SECTIO I.

Textum Logicè Philologicè & Theologicè resolvit & explicat.

TEXTUS, Rom. 4, 25.

Ὁς παρεδόθη διὰ τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν. | Qui traditus fuit propter peccata nostra & resurrexit propter justificationem nostri.

§. I. Ἐξορύσσιν τὰς χρυσοφόρας, gravissimum habet Salvatoris, de attentione in evolvendis divinis oraculis præstanda, monitum, Joh. 5, v. 39: Emphatica est in eo vox ἐξορύσσιν, quæ (annotante Chrysofomo hom. 21. in Gen. & hom. 40. in Johan.) insignem continet metaphoram petitam à fossoribus metallorum, qui intus in terra cavernas perscrutantur. Fossores rerumque metallicarum periti, simul ac metalli effodiendi spes in aliquo loco sese ostendit, ἐξορύσσιν strenuè incipiunt, & repertas auri argentine venas accurate primò persequuntur: postea in id incumbunt sedulo, quò effossum metallum à recrementis repurgare, illudque tandem ad suos usus accommodare valeant. Preciosissima est aurifodina dictum præsens Apostolicum, preciosissimum mortis & resurrectionis Christi thesaurum nobis offerens: quem ut ex fundo exhauriamus digneque tractemus, nostrum erit, & textus venas & viscera

scera accuratè perlustrare, purissimum fidei aurum à falsis adulterantiū scoris defecare, & genuinū ejus usum probè attendere. Illud igitur sectione hac primā, istud subsequenti secunda, hoc vero ultima tandem tertiā, juvante nos Domini Spiritu, expedire allaborabimus.

§. 2. Absolvitur autem aureus hic Apostoli aphorismus uno subjecto & gemino prædicato. *Subjectum* monstrat pronomen relativum *ὁς*, ex vers. anteced. supplendum, explicaturque 1. nomine proprio *Ἰησους* 2. relatione *κυριου ἡμῶν*.

Nomen *Ἰησους* quoad etymon non esse ab *ιαω* sano, ut Basilio & Cyrillo, nec à *πρωγαμματα* *Πητη*, ut Reuchlino & Osian- dro (quos refutat Flac. part. 2. Clay.) placuit; sed à *υψι* quod *salvare, servare, prosperare* significat, deductio Angelica Matth. 1. v. 21. evidenter ostendit. Nos breviter hoc loco (cum alibi hæc omnia fusius explicentur) illud tantum notamus, nomen hoc & esse Christo Salvatore nostro proprium, *Phil.* 2, 9, 10. & totam denotare personam in concreto, & officium sacerdotale regium & Propheticum designare.

§. 3. Vox *κυριου* respondet Hebr. *יהוה* essentiali Dei nomini quod & LXX. animadverterunt qui hoc per illud in V. T. expresserunt, quod & eisdem secuti Apostoli in N. T. fecerunt. Salvatore nostro in N. T. tribuitur sæpissimè, partim absolutè *Rom.* 1. 7. *1. Cor.* 3, 5. & alibi: partim cum addito, *Dominus noster Rom.* 1, 4. c. 4, 24. *Gal.* 1, 3. c. 6, 18. *Dominus vivorum & mortuorum Rom.* 14, 9. partim eum articulo, *Matt.* 28, 6. *Marc.* 16, 19. *Luc.* 24, 34. &c. partim sine articulo *Rom.* 1, 7. c. 10, 9. c. 14, 14. &c. Ille ergo qui traditus dicitur, *Christus Jesus*, non solum est perfectus & verus homo de *Spiritu S. conceptus Luc.* 1, 34. ex *Maria virgine natus Luc.* 2, 7. & ita *particeps carnis & sanguinis Hebr.* 2, 14. sed etiam *verus DEVS.* *1. Ioh.* 5, 20. *DEVS in secula benedictus Rom.* 9, 5. *Dominus gloriae 1. Cor.* 2, 8. Nudus enim homo si fuisset, nec *DEO* æterno & infinito satisfacere, nec à tantis nos eripere malis & amissa bona restituere nobis potuisset. Atque hoc *subjectum* est de quo loquitur Apostolus, *JESVS* videlicet *Dominus noster, verus DEVS à Patre ante secula genitus, idemque verus homo ex Maria virgine natus, ut in Symbolo nostro Apostolico confitemur.*

ὁς,

Ἰησους,

κυριου.

Ille qui traditus, est Jesus Dominus noster, verus Deus & verus homo.

§. 4. Succedit *Predicatum* quod ut diximus geminum facit Apostolus quando scribit de Christo, & *traditum* eum fuisse propter peccata nostra, & *resuscitatum* propter justificationem nostri. Tribuit ergo ei 1. *Traditionem*, in mortem scilicet, quam exprimit verbo

παροδοῦν

παροδοῦν traditus est, à *παροδοῦναι* quod varias in Script. admittit significaciones. Sumitur enim vel in bonam, vel in malam partem potissimum: In *malam partem sumptum* significat 1. Exitium vel calamitatem seu exitialem traditionem ut 1. Reg. 14. 16. sic cap. 2. Ephes. 2. Proditionem Matt. 26, 21. 24. 46. Luc. 22, 48. In *bonam partem* quando accipitur tunc significat 1. Vel permittere, ut Psal. 140, 9. Rom. 1, 24. 2. Proius se dedere, germanicè *sich ganz vnd gar ergeben* Ephes. 4, 19. 3. Docere, & doctrinam notat, vel divinam vel humanam. De traditione humana sumitur plerumque cum reprehensione Matt. 15, 2. 3. 6. Gal. 2, 14. Coll. 2, 8. de divina usurpatur 1. Cor. 11, 2. 23. 2. Thess. 2, 15. c. 3, 6. & est illa doctrina quæ à Spir. S. profecta & in Scriptura S. fundata. 4. Commendare Act. 15, 40. Hoc loco est tradere vitam, seu mori, in qua signif. & habetur Act. 15, 26. Gal. 2, 20. & alibi. Præterea & illud notamus, traditionem in scripturis DEO variis tribui modis. Tradit enim Deus 1. ut *justus iudex*, in sensum reprobum ad interitum, vel in cupiditates Rom. 1, 26. 2. ut *clemens pater* in calamitates ad salutem. 3. Ut *misericors DEVS* in *λυτρον* ad redemptionem, ut h. l. *Illic* impii traduntur, *isthic* pii, *hic* piorum & impiorum *Salvator*.

Traditio
DEO in
Scr. varijs
tribuitur
modis.

Traditus
fuit Chri-
stus à tota
S. S. Tri-
nitate.

§. 5. Traditus autem fuit à tota S. Sancta Trinitate, siquidem in operibus ad extra omnes tres personæ agunt, & eadem agunt, & pariter agunt, Ioh. 5, 19. Hinc Pater dicitur *tradidisse filium in mortem pro nobis* Rom. 8, 32. Et ipse Filius dicitur *seipsum tradidisse pro nobis* Gal. 2, 20. *semesipsum dedisse pretium redemptionis* 1. Tim. 2, 6. *seipsum exposuisse sacrificium pro peccatis* Esai. 53, 10. *dare animam suam* *λυτρον* Matt. 20, 28. quo ipso & spontanea Christi oblatio innuitur. Hinc tamen non negatur Christum quoque traditum fuisse à Juda, Judæis, Pontio Pilato & aliis; sed videtur & Apostolus nos velle remittere ad locum Act. 2, 23. *quod definito consilio & prescientia*
DEI

DEI fuerit traditus, ita ut principem subinnuat causam præscien-
tiam & voluntatem DEI, non vim & potestatem hostium.

§. 6. Cæterum, traditio hæc totam Christi obedientiam com-
plectitur, in qua ut includuntur omnia quæ Christus nostri causa
passus fuit, ita ea quæ nostri causa implevit & egit, minimè sunt
excludenda. Ipse enim non solum passivâ, de qua quidem nullum
inter Christianos est dubium, sed etiam activa sua obedientia pro
nobis satisfecit, & æternam justitiam meruit. Id quod dant pro-
batum 1. Scripturæ fundamenta *Psal. 40, 10. Hebr. 7, 10. Matt. 5, 17.*
Iob. 4, 34. c. 5, 30. c. 6, 39. Gal. 4, 4. 5. Rom. 5, 18. 19. c. 8, 4. c. 10, 4. &c.
2. Argumentorum pondera: (1) ab absurdo insequenti; exclusa
enim activa Christi obedientia, excludentur 1. aliæ Christi passio-
nes contra *Hebr. 2, 17. 18. c. 4, 15.* 2. resurrectio, contra eundem
locum nostrum *Rom. 4, 25.* ubi Paulus traditioni resurrectio-
nem immediate annectit. 3. Christi victoria, contra *1. Cor. 15, 54.*
57. (2) à justitiæ perfectione. Justitia perfecta, qualis Christi
est *Dan. 9, 24.* non tantum pœnas delicto debitas persolvit, sed &
implendo legi satisfacit. Justitia ergo Christi, aut legis impletio-
nem includet, aut nos ad eam præstandam legi obedientiam ad-
huc tenebimur, contra *Rom. 8, 3. Gal. 3, 13. c. 4, 4. Act. 13, 38. 39.*
(3) ab activæ obedientiæ conditione. Est enim illa effectum per-
sonæ Mediatoris jam constitutæ, ut patet ex *Rom. 5, 19. c. 10, 4.*
4. 4. Perperam igitur facit *Piscator Herborenensis*, quando observ.
13. in h. l. ex hoc & aliis Ser. locis, ubi Passioni & morti Christi
nostrorum peccatorum expiatio adscribitur, colligit, eandem ex
obedientia Christi activa nullo modo provenire. Cujus argutiis
quid respondendum sit, Theologi Orthodoxi, imprimis vero *Gies-*
senses. D. Gerh. Tom. 111. Loc. com. de justis. §. 61. seqq. Meisn. An-
throp. dec. 111. Disp. 24. q. 2. §. 94. & alij dudum monstrarunt; ad
quos, brevitati hic loci studentes, nos remittimus.

§. 7. Describitur porrò traditio tum à fine & *cujus*, qui est
peccatorum nostrorum expiatio & pro iisdem satisfactio: tum à
fine *in cui*, qui sunt homines. Traditus enim dicitur *ἡμεῖς τῷ*
ὄντι ἡμεῖς τῷ ἰησοῦ.

Traditio
Christi o-
bedientiam
& activam
& passivam
cōplectitur.

Διδ

διὰ.

Διὰ pro diversa constructione diversas quoque admittit significaciones, de quib. vide alibi, & imprimis ap. D. Glafs. in Gram. Sacr. lib. 3. tract. 6. Can. 9. qui annotat, particulam Διὰ in causa justificationis nostræ, de omni causarum genere, & efficiente & meritoria, & impellente, instrumentali &c. in Scr. usurpari. Hoc loco construitur cum accusativo, in qua quidem constructione notat vel temporis circumstantiam *Ebr.* 5, 12. vel adjunctum modum seu rationem, secundum quam aliquid fit *Eph.* 4, 18. *Gal.* 3, 14. *Matth.* 27, 18. vel causam efficientem, motivam & impellentem *Luc.* 1, 78. vel finalem *Marc.* 2. 27. *1. Cor.* 9, 23. vel meritoriam; quæ posteriores significaciones præcipuè sunt hujus loci, uti Sect. 2. contra Socin. sumus demonstraturi.

ἁμαρτω-
ματά.

§. 8. ἁμαρτωμάτα, offensæ, lapsus. Aliis à ἁμαρτωμαὶ quod est errante manu attingo; aliis à ἁμαρτίω prolabor. Respondet huic apud LXX. ἁμαρτία transgressio contra conscientiam *Ezech.* 14, 13. ἁμαρτία injustitiæ *Ezech.* 3, 20, 6. 18, 26. ἁμαρτία delicta *Psal.* 19, 13. In N. T. quæ hic dicuntur ἁμαρτώματα, vocantur ἁμαρτήματα *Rom.* 3, 25. ἁμαρτίας. *1. Ioh.* 2, 2. generaliter vero ἡ κατὰ ἔα *Gal.* 3, 13: ut indicetur, nullum peccatorum genus ab expiatione & satisfactione Christi debere excludi, quemadmodum infra Sect. 3. videbimus. Quod autem nonnulli observant, è quorum numero & Hieron. hoc interesse inter ἁμαρτώματα & ἁμαρτίας, quod ἁμαρτώματα sit veluti peccati initium, ut cum tacita cogitatio subrepat aliqua ex parte conniventibus nobis, nondum tamen nos impulit in ruinam; ἁμαρτίας vero peccatum sit jam re ipsa perfectum atque ad exitum perductum, neque omninò verum, neque apud Paulum perpetuum esse videtur: Siquidem ἁμαρτώματα à ἁμαρτίω ducitur ea significatione qua ponitur pro impingo seu offendo, videturque ἁμαρτώματα proprie significare lapsum, offensam, erratum peccatum. Non autem esse hoc discrimen apud Paulum semper, multis ostendi potest: imprimis ex præsentis nostri loco ubi Christus propter ἁμαρτώματα delicta traditus dicitur, id est, omnia ea quæ delicti rationem habent:

ita

ita & 2. Cor. 5, 19. Gal. 6, 1. Eph. 2, 1. In quibus omnibus dubium non est *παράπτωμα* significare verè ac propriè peccatum re ipsa perpetratum.

§. 9. *Ἡμῶν*, Nostrum, omnium scil. justificandorum de qui- *ἡμῶν*
bus loquitur versu proxime antecedente, quo ipso tamen alii non
excluduntur sed potius includuntur, ut Sect. subseq. docebimus.
Propter nostra igitur peccata, quæ Deus in eum conjecerat, tradi-
tus est Christus non sua, quia innocens, impollutus, segregatus à peccato-
ribus Hebr. 7. 26. Pro nobis satisfecit Christus, non pro seipso, no-
bis meruit quicquid meruit, sibi vero nihil meruit: id quod liqui-
dò constat 1. Ex Scr. oraculis Esai. 9, 6. c. 45, 24. Zach. 9, 9. 1. Cor.
1, 30. Iob. 14, 2. c. 17, 19. 1. Tim. 1, 15. 2. Legitima ex Scr. conse-
quentia. Si Christo secundum humanam naturam in primo in-
carnationis momento, omnia dona divina & infinita verè & rea-
liter sunt communicata Col. 2, 9. quid opus ergo fuerat quicquam
eorum mereri? 3. Orthodoxa Symbolorum confessione. In
Symbolo Niceno Christus dicitur propter nos homines & propter no-
stram salutem descendisse de cælis. In Athanasiano, Passus pro salute no-
stra. Ephesini Symboli assertio est stricta & rotunda Can. 10. Si
quis dicit Christum pro seipso obtulisse semetipsum oblationem, & non potius
pro nobis (nec enim indiguit oblatione qui nescit peccatum) anathema sit.
Errat ergo Bellarm: gravissimè, quando lib. 5. de Christo c. 9. as-
serit: Christum operibus ac laboribus suis non solum nobis omni-
bus gratiam & gloriam acquisivisse, sed & aliquid sibi, ex malè
detortis dictis Phil. 2, 9. Hebr. 3, 9. Testimonio quorundam Pa-
trum, & Ratione, quanquam lubrica. Cui & aspirant nonnulli
Calvin. & Photinian. ut ex Enjedin. in explicat. locor. p. 323. pa-
ret. Quibus omnibus sufficienter à nostris obviam itum, imprimis
etiam à Plur. Rev. & Exc. D. Erasmo in disput. aliqua solenni de satisfact.
Christi, puncto III. th. 10. & II.

§. 10. Alterum jam sequitur prædicatum quod est *resuscitatio*,
quæ describitur à causa itidem finali, declaratione seu manifestatio-
ne justificationis nostræ: *ἠγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.*

ἠγέρθη, resuscitatus est. *Ἐγείρεσθαι* usurpatur vel de rebus vel de *ἠγέρθη*
personis: illic, notat operis constructionem Job, 2, 19. rei educti-
onem

B

onem

Resuscitatio in textu potest & active & passive exponi. onem *Matt.* 12, 11. hic notat (1) animi excitationem ad aliquid agendum *Eph.* 5, 14. (2) hominum productionem *Luc.* 3, 8. c. 7, 16. *Matt.* 24, 11. (3) Excitationem ex morbo & somno *Matt.* 2, 20. c. 26, 46. (4) Surrectionem ex sessione *Actor.* 3, 6. *Marc.* 10, 49. (5) tandem excitationem à mortuis *Matt.* 27, 52. *1. Cor.* 15. & alibi. Notandum autem quod vocabulum resuscitationis exponi possit tum active tum passive, in resuscitatione enim est is qui resuscitat, & qui resuscitatur.

Resurrectio Christi fuit necessaria. Necessaria autem fuit Christi resuscitatio 1. ob divinum ab aeterno decretum *Luc.* 24, 46. *Actor.* 2, 24. 2. Scriptura predictum *Luc.* 24, 46. Vid. *Gen.* 3, 15. *Psal.* 16, 22. 110. 118. *Esai.* 53, 55. *Dan.* 9. *Hos.* 6. *Matt.* 12. *Luc.* 18. &c. 3. ob nostrum commodum, justificationis scilicet nostrae tum impetrationem tum demonstrationem tum applicationem. Si enim non resurrexisset, mortem non vicisset, & sic nec vitam & justitiam nobis promerisset, & quamvis promerisset, eandem tamen jam conferre & applicare non posset si mansisset in morte.

δικαιοσύνη *δικαιοσύνη*. Vox hæc bis tantum in N. T. occurrit hic & *Rom.* 5, 18. Ipsum justificandi actum seu remissionem peccatorum & justificationem significat, & ita differunt *δικαιοσύνη*, est regula justitiæ, *δικαιοσύνη* justitia imputata, habitus, vel actio justa, & *δικαίωσις* ipse justificandi actus, vid. *Flac. in Clavi*. Est ergo *δικαίωσις* hæc resurrectionis Christi fructus & effectus, de quo illud hoc loco notandum, nos de fructibus resurrectionis Christi omnium rectissime agere, quando mortem totamque ipsius obedientiam, ab ea non divellimus, sed cum ea indivulse complicamus, quod Scriptura passim facit. Igitur verba illa, *traditus est propter peccata nostra*, non accipienda exclusive quasi ab hoc beneficio resurrectio sit excludenda, sed spectant illa verba ad totum opus redemptionis nostræ cui resurrectio omnino est inclusa, ut Sect. seq. patebit.

§. II. Porro quando Christus propter justificationem nostram resuscitatus dicitur, dubium occurrit, num etiam Christi resurrectio sit & dici possit meritoria? Sciendum autem nomen *meriti* dupliciter accipi 1. Generaliter pro omni eo quod ad nostram justificationem

ficationem pertinet tanquam necessarium connexum & comple- *Resurrectio*
mentum meriti: 2. *Specialiter* pro eo quod Christus patiendo *Christi nū*
cumprimis nostri loco præstitit, & nos præstare tenebamur. Prio- *possit dici*
ri sensu dici potest meritoria, pertinet enim ad nostram justifica- *meritoria.*
tionem; respectu impetrationis, declarationis, applicationis &
actualis à peccato absolutionis. Posteriori vero meritoria dici
non solet, obedientiâ enim tum activâ tum passivâ in morte plenè
erat pro pœnis nostris satisfactum. Sed non constitisset de satisfa-
ctione, eaque irrita fuisset non secutâ resurrectione, & trium-
pho, Et hæc quoad *ἐξήγησιν* textus sufficiant,

SECTIO II.

Textum vindicat à corruptelis Adver-
sariorum.

I.

PONTIFICIORUM.

§. 1. Graphicè admodum D. Ap. Petrus hæreticorum *S* Scri-
pturam malitiosè adulterantium nefarios depingit ausus, quando
2. Ep. c. 3, 16. ait. *Homines indocti & instabiles Scr. Sacram detorquent*
ad suam ipsorum perniciem. Ubi cumprimis notamus emphasin vocis
σπείβλαστοι quæ à torturis ducta. *Sicut enim adhibitus tormentis sepè de*
innocentibus habentur questiones, ut aliquid aliud, quam res ipsa se habet,
pro affectu torquentium ab illis exprimat; ita Scriptura quasi tormenta
adhibentur, quibus à genuina sententia distorqueatur, &c. ut locum
hunc Petrinum admodum eruditè illustrat. B. Chemnit. p. 1. Ex. C.
T. f. m. 41. a. Eandem & sortem uti omnia ferme insigniora Scr. lo-
ca, ita & noster hic expertus est, quem male sanæ hæreticorum
turmæ pessimè *σπείβλαστοι*, & tormentis quasi adhibitis, diaboli-
cas suas glossas exinde exsculpere conantur.

§. 2. Agmen ducunt ipsi Pontificij & inter hos fortissimus ipso-
rum Achilles Bellarm. qui lib. 2. de *Justificat.* c. 6. §. 3 textum no-
strum ita explicat: *Apostolus, ait, nomen justificationis Rom. 4, 25.*

tribuit potius renovationi interna quam remissioni peccatorum, ac per hoc docet, justificationem non modo non consistere solum remissione peccatorum, sed neq. precipua eam constare: Suo ad stipulantur Cardinali Stapl. in ant. epist. Rom. p. 259. Perer. disp. 10. in cap. 4. Roman. th. 48. & alij.

Justificatio
nulli tribuitur re-
novationi
internae.

Verum, ficta & vana omnia. Namque I. Crimen falsi vix effugere poterit Bellarm. cum suis asseclis, quando dicit Apostolum Justificat, tribuere renovationi internae. Nimis praesidenter haec dicit Jesuita, unde enim probabit per Justificationem hic intelligendam esse renovationem? In Paulo certe tale nihil apparet, quippe qui secus longè rationem justificationis explicavit in praecedentibus, eam videlicet consistere in gratuita imputatione justitiae alienae, in remissione peccatorum, in non imputatione iniquitatum, &c. Neutiquam vero in renovatione & bonis operibus, quae tanquam fructus & effectus justificationem demum insequuntur. Laborat enim adhuc unice Apostolus in objecto, merito & causis salutis & justificationis nostrae demonstrandis & explicandis, de eisdem vero effectis & fructibus ad quos renovatio spectat, ne verbum quidem facit, utpote rejiciens ad cap. 5. & 6. ubi haec omnia decenti ordine subjungit. Patet illud expressimè ex οὐραφεία capitis hujus cum anteced. & subseq. quod brevissima quadam analysi ita ostendimus. Capite praeced. tertio, justificationis causas ordine exponere coeperat Apostolus, & quidem efficientem, justitiam DEI v. 22. quam per gratiam DEI explicat v. 24. ostendebat materialem seu subjectum, omnes nimirum qui credunt v. 22. meritariam docuerat, redemptionem per Christum v. 24. instrumentalem, FIDEM quam creberrime inculcaverat v. 22. 25. 28. formalem, imputationem tum affirmative justitiae Christi quam spectat διπλῶς v. 24. tum negativè quam spectat παράσις v. 25. finalem expresserat, v. 25. 26. Quocirca quartum hoc caput facit ἐξηγητικὸν prioris, in quo causas justificat. formalem & instrumentalem praecipue, quae ulteriori declaratione indigere videbantur, planius explicat, tractatione tota exemplari, ab exemplo Abrahami Patris credentium petita. Proponit autem formalem justificat. causam καὶ ἔργον, ostendendo scilicet opera non esse justificat. causam

causam formalem, idque præstat plurimis argumentis usque ad
 v. 16. Fidem explicat *ἡ πίστις*, cujus naturam exemplo fidei Abra-
 hamiticæ describit secund. quatuor notas v. 23. deinde eandem ad
 nos applicat 1. ratione beneficij. 2. ratione *objecti*, tam generalis
 veri DEI qui resuscitavit Christum; quam *specialis* & proprii,
 quod est Christus cum sua obedientia, passione morte, resurre-
 ctione & toto merito, utpote, *traditus, &c.* Et hæcenus nihil pla-
 nè de renovatione, cujus rationem in subsequentibus demum ex-
 ponit, imprimis vero c. 6, 4. ejusdem expressè meminit. II. Fal-
 sissima est sequela quam necit Bellarminus quando ita arguit:
Justificatio tribuitur hic peculiariter resurrectioni Christi. E. resurrectio ad
solam justificationem pertinet, non vero ad remissionem peccatorum.
 Contra 1. Ipsam justificationem nihil aliud esse quam remissio-
 nem peccatorum, atque justitiæ & obedientiæ Christi imputatio-
 nem, jam ex Paulo demonstravimus & alibi fusius demonstratur.
 2. Male colligitur ab inclusiva ad exclusivam. *Distinctè enim morti*
Christi peccatorum nostrorum expiatio, & ipsius resurrectioni nostra justi-
ficatio h. l. assignatur, non quod ab acquisitione & merito justifica-
tionis passio & mors Christi sint exclusa (cujus contrarium vel
centies in Scr. occurrit): Sed (1) quia mors Christi ad justitiam
acquirendam nobisque applicandam otiosa fuisset, nisi de pecca-
to, morte & Sathana victor ex mortuis resurrexisset. Si enim
Christus in morte mansisset, nondum devicta esset mors, aut is
qui mortis habebat imperium diabolus, nondum expiata peccata
 1. Cor. 15, 17. (2) Quia Christi resuscitatione publicè testatus est
 DEVS, præstitam sibi esse plenam & perfectam satisfactionem pro
 peccatis, perfectamque justitiam adductam. *Conf. Gerb. Tom. 3. L.*
de iustific. §. 232. imprimis autem Pt. 11. disp. publ. p. 1551. Adeoque
 (3) fit illud *per Synecdoshen* Scripturæ usitatam quæ in negotio re-
 demptionis alterutram partem ponit, totum vero subintelligit:
 interdum mortis Christi solùm meminit, interdum resurrectionis
 tantùm, interdum utramque partem conjungit: atque ita justifi-
 cationem nostram tribuit nunc obedientiæ Christi quam legi præ-
 stitit, Rom. 5, 9. Gal. 4, 4. 5. nunc sanguini & passioni Christi, 1. Jo-
 han. 1, 7. Rom. 3, 25. Eph. 1, 7. Col. 1, 20. Hebr. 9, 10. nunc resurrectio-
 ni, ut

*Resurrectio
Christi ad
justificatio-
nem veram
& peccato-
rum remis-
sionem per-
tinet.*

*Synecdo-
che Scri-
pturæ usi-
tata.*

ni, ut hoc in loco uti & Rom. 10, 9, Phil. 3, 9, 10. idque ideò quia mors & resurrectio redemptoris se mutuò inferunt. Est enim mortuus ut pro nobis solveret redemptionis pretium, & est resuscitatus ut solutionem illam à se factam nobis applicaret. Resurrectio ergo Christi à justificationis actu excludenda non est.

§. 3. Sed pergit Bellarm. eod. in loco suam paulò laxius explicans mentem. Neq³ enim, inquit dubitari potest, quin Apostolus velit mortem Christi fuisse exemplar mortis peccatorum h. e. remissionis & deletionis peccatorum, resurrectionem autem exemplar renovationis & regenerationis internæ per quam in novitate vitæ ambulamus. Eadem ferme habet. l. 2. de Sacram. c. 9 quando locum præsentem ita explicat. Per Christi passionem morimur peccatis, per Christi resurrectionem justitia vitæ vivere incipimus.

Resp. Error errorem trudit. Falsum est (1) mortem Christi esse exemplar remissionis peccatorum: falsum (2) peccatorum remissionem esse omnimodam eorundem deletionem: alienum (3) planè à mente Apostoli, resurrectionem Christi h. l. esse exemplar renovationis: blasphemum (4) Christi mortem esse merè exemplarem mortis peccatorum. Nos paucis Bellarmino satisfacimus ita 1. Mors Christi non est exemplar remissionis peccatorum, quæ semper perfectum DEI donum, quia absolutè solius DEI est: sed mortificationis peccati (mortificatione secundum analogiam fidei accepta) quæ, quod non absolutè solius DEI, sed ex parte & sua quadam ratione, nostrum opus est, quatenus videl. viribus arbitrii renati Spir. Sancto in mortificatione peccati cooperamur, non perficitur in momento sed suas habet progressionem quibus paulatim perficitur. 2. Peccata in remissione omnimodè extirpari, est assertio Scripturæ extremè adversa, oramus enim adhuc omnes ad mandatum Christi, Domine dimitte nobis debita nostra Matt. 6, v. 12. Si dixerimus nos peccatum non habere, nos ipse fallimus. 1 Iob. 1, 8 Et, si in justificatis nulla supersunt amplius peccata, cur morbis & tandem morti sunt subjecti, quæ peccati stipendium Rom. 6, v. ult. ? 3. Glossa, qua resurrectio Christi exemplar dicitur renovationis, quamvis à veritate omninò aliena non sit, à scopo tamen hujus textus & mente Pauli est alienissima, qui mortem

Mors non est exemplar remissionis peccatorum.

Peccata in remissione non omnimodè eradicantur.

mortem & resurrectionem Christi non proponit tanquam exem-
 plar, sed tanquam meritum remissionis vel potius expiationis pec-
 catorum, & justificationis. Quod si vero 4. Bellarm. Christi mor-
 tem & resurrectionem velit merè exemplarem, dicimus eum ad
 castra blasphemorum Photinianorum transire, cui quidem juxta
 τὸ πρῶτον textus vel sola particula *ἡμῶν*, quæ causam meritoriam
 subinnuit & finalem, non autem nudè exemplarem, satisfacere
 potest. Quod ut facilius admittat Bellarm. audiat sodalem suum
 Toletum pro nobis stantem, qui ipsi in faciem contradicit, quando
 in h. l. ita commentatur. *Hæc expositio ad sensum præsentem Pauli non
 facit, nam traditus dicitur propter delicta non tanquam exemplar, sed tan-
 quam vera satisfactio. Igitur nec resurrexisset propter justificationem dici-
 tur, tanquam exemplar, sed ut redemptio facta per mortem nobis applicare-
 tur, & fructum ejus participaremus, hic est legitimus sensus. En fratres
 Cadmæos! Et hæctenus à corruptelis Pontific. salvus & incolumis
 perstat locus noster Apostolicus, videbimus & glossam.*

Toletus con-
 tradicit
 Bellarmi-
 no.

II.

CALVINIANORUM.

§. 4. Descendunt porro in hanc arenam Calviniani qui simi-
 lem in modum textui nostro sua applicant tormenta, quibus er-
 roneum particularitatis dogma exsculpere nituntur. Prodit ex his
 Bucanus, qui in Instit. suis Theolog. Quæst. 36. Loco de Præd.
 demonstraturus quænam sint media propria & peculiaris à DEO electis
 ordinata, conspecta in textu particula NOSTRVM *ἡμῶν*, protin-
 nus in eundem invehitur, caperata plenè fronte asserens, Patrem
 Filium ordinasse, ut pro electorum justificatione resurgeret. Ita enim con-
 cludit: Itaq; Pater Filium suum ordinavit ut in personæ suæ unitatem assu-
 meret naturam humanam, qui pro electorum satisfactione pateretur &
 moreretur, ut redimeret eos ab iniquitate, & pro eorum justificatione re-
 surgeret Rom. 4, 25.

At fallit Bucanus & fallitur. Particula enim *ἡμῶν*
 hoc loco non negat Christum esse mortuum pro omnibus homi-
 nibus

Particula
ἡμῶν non
 est exclu-
 siva

*Christus
redemptor
omnium.*

nibus, sed hoc tanquam satis probatum præsupponit. Quæ autem audax impietas esset asserere, Apostolum & toti Scripturæ & sibi ipsi contradicere? Jam vero universa Scriptura testatur Christum esse universalem Redemptorem qui traditus & resuscitatus sit, non pro electis tantum sed & pro injustis 1. Petr. 3, 18. impijs, peccatoribus & inimicis DEI Rom. 5, 6. 8. etiam pro pereuntibus Rom. 14, 15. 1. Cor. 8, 11. Unus enim pro omnibus mortuus est 2. Cor. 5, 14. sicuti & omnibus missus Gal. 4, 4. 5. ut per eundem conciliarentur cuncta Col. 1, 20. Uti enim Deus vult omnes salvos fieri ita & Christus pro omnibus dedit seipsum ἀντίλυτρον 1. Tim. 2, 4. 6. propter quod etiam illuxit gratia salutifera omnibus hominibus Tit. 2, 10. 11. etiam ijs qui abnegant dominum quos eos mercatus est. 2. Petr. 2, 1. Summatim, asserit Johannes Apostolus, Christum esse propitiationem pro peccatis quidem Nostris, verum non pro nostris tantum sed pro TOTIVS MVNDI peccatis 1. Ep. 2, 2. qui locus nostro parallelus est maximè, & planè ἐξηγητικὸς,

*Beza cor-
rumpit lo-
cum 1. Ioh.
2, 2.*

quamvis & ipsum Ὑπερμενεία sua infestare non cessent Calviniani. Ita enim Beza per vocem nostri in priori membro, non omnes, sed solos Judæos credentes intelligendos asserit: sed falsitas ejus facilè cernitur ex inscriptione, quæ non Judæos solos, sed in genere fideles Christianos omnes concernit, quod & Epistolæ titulus, cum sit catholica, & expressum Apostoli testimonium c. 5, 13. luculentissimè demonstrant. Vid. Meisn. Anthropol. disp. 13. Q. 1. §. 9. Tom. 2. disp. Gies. 10. §. 80. Brachm. Syst. Theol. Tom. 1. p. 597. Dn. D. VVellerum disput. 20. Anat. Masson p. 579.

*Locus no-
ster potius
contra Bu-
canum est,
quã pro eo.*

II. Tantum abest ut locus noster oblata Christi beneficia ad solos electos restringat, blasphemæque Calvinianorum glossæ, (quod absit longè) patrocinetur, ut potius pro universalitate meriti Christi contra Calvin, firmiter concludat. Ita infero

*Qui traditus est pro nostrum (hominum) peccatis
Ille non pro solis electis traditus est & resurrexit:
Atqui Christus traditus est, &c. Ergo.*

Majoris connexio ut obtineatur. 1. Hanc cum orthodoxis pono notam: Quæ in genere ad omnes pertinent homines, ea nonnunquam ijs in specie applicari solent ad quos habetur sermo, idq; vel terroris incutien-
di, vel

ai, vel gaudij excitandi gratia: Quod ipsum tamen nullo modo ex-
 clusionem sed emphasin potius in Script. usitatissimam arguit. Id
 vel exinde palam est, quod non raro universale aliquod pronuntiatum
 vel conditio generalissima ad personam aliquam certam in individuo appli-
 catur, servata nihilominus universalitatis vi & efficacia. Exempla in Scr.
 codice ubivis sunt obvia. unicum hac vice produxisse sufficiat:
 Pugnam carnis & spiritus exprimens Apostolus, perpetuo de sua
 persona in individuo loquitur, *ego venditus sum sub peccatū, non quod*
volo facio, &c. Rom. 7, v. 14, 15, 16. Quis autem exinde conclude-
 ret eandem non esse in aliis? Eadem est ratio locutionis in hoc tex-
 tu, Paulus enim in certissimam sui suorumque auditorum conso-
 lationem & fidem, mortem & resurrectionem Christi ad se & su-
 os accommodat, non ut alios ab iisdem excludat, sed seipsum po-
 tius aliis includat. 2. Damus probationis fundamentum ex par-
 ticula NOSTRVM ἡμῶν. Hæc particula, quodcumque res est
 de beneficiis Christi merito partis eorundemque oblatione, aut
 (1) notat adæquate omnes omnino homines, aut (2) alios non
 excludit ab eorundem participatione: Utriusque exempla sunt
 obvia, & prioris quidem insigne est *Esai. 53, 6. posuit dominus in eum*
iniquitates omnium nostrum. Hac enim in parte omnium hominum
 una & eadem est ratio, siquidem *omnes peccaverunt. Rom. 3, 23. o-*
mnnes DEVS conclusit sub incredulitatem, &c. Rom. 11, 32. posterioris
 exempla habentur *Rom. 5, 8. c. 8, 19. 1. Ioh. 2, 2. & alibi.* Distinguat
 3. tandem Bucanus cum suis inter beneficiorum Christi resurre-
 ctione partorum δόσι, & inter eorundem λήψιν, & præsen-
 tissimum errori huic paratum erit remedium. Dupliciter enim
 Scriptura de actibus salutis loqui solet; 1. ratione universalis
 Christi acquisitionis 2. respectu salutaris hominum applicationis:
 Illo modo est Salvator omnium hominum, hoc vero solum fide-
 lium & sanctorum. Quam distinctionem orthodoxè explicatam
 latius & applicatam, ipsum autem monstruosum hoc adversario-
 rum dogma Scripturæ gladio ancipiti penitus jugulatum videas
 alibi, præsertim ap. D. Gerh. L. L. T. T. Tom. 2. de Elect. § 107. seqq.
 D. Meisn. in Anthrop. Dec. 2. disput. 13. nos pergimus ad ultimam cor-
 ruptelam, quæ est.

Probationis
 fundamen-
 tū ex par-
 tic. ἡμῶν
 de benefi-
 cijs Christi
 usurpata.

III. PHO-

III. PHOTINIANORUM.

Photiniani
Christi sa-
tisfactionē
negant.

§. 5. Nemini non nota est impia & abominanda illa Photinia-
norum insania de morte & resurrectione Salvatoris, quam expia-
toriam esse & satisfactoriam præfracte negant, damnandumque
illum, erroremnè an furorem dixerim suum; *Christum peccato-
rum nostrum occasione saltem mortem incidisse, solumq; exemplo suo salutis
viam monstrasse, & ita non expiationis sed imitationis causa traditum fuis-
se;* mordiciter defendere allaborant. Sentientes autem Scripturam
apertissimè sibi contrariari, utpote quæ *Christum PROPTER pecca-
ta nostra traditum, PRO peccatis mortuum, &c.* asserit, suis quoq; pa-
rati tormentis periculum faciunt eòque enituntur sedulò, quam-
vis ausu planè irritò, ut ejusdem vim quocunque modo possint,
variis detorsionibus enervent. Hinc Socinus Neo-Photinianorum
ἡγοῦμαι & omnia in universum Scripturæ loca, quæ Christum
propter peccata nostra vel pro ijs mortuum dicunt, Pt. 2. de Serv. Chri-
sto c. 7. p. 107. 108. seq. & in prælect. c. 20. p. 120. ita explicat: *Mori pro-
pter peccata, seu pro peccatis alicujus, ut verba ipsa sonant, idem est ac mo-
ri causa vel occasione peccatorum illius. Causa autem sive occasione peccato-
rum alicujus is certè moritur, qui ideò moritur, ut is à peccatis suis retraha-
tur, utq; illi fides fiat, peccata sibi, si ab iisdem se retraxerit, condonatum
iri, &c.* Atqui ut nobis omnia hæc evenirent, mortuus est Christus, quem-
admodum jam à me probatum fuit. Ergo is jure propter peccata nostra seu
pro peccatis nostris mortuus esse dicitur. Neq; opus est, ad ista Scripturæ
verba verificanda, Christum alicui justitiæ pro ipsis peccatis nostris plenè sa-
tisfecisse. Sed & idem Socinus Pt. 1. de Serv. Christo c. 5. p. 37. in spe-
cie nostrum aggreditur locum, ex eodemque probare audet,
Christum Servatorem nostrum esse quod resurgendo salutis viam nobis
monstravit, quia dicatur propter nostram justificationem resur-
rexisse. *At quid aliud inquit est justificari quam coram DEO pro justo
haberi & proinde ab aeterna morte liberari? &c.* Nostrum ergo est, &
ab hac blasphemia Socinianorum depravatione dictum nostrum
liberare. Quod, ut commodè fiat, tria imprimis ex hætenus ad-
ductis notamus, quæ justam & necessariam merentur animadver-
sionem

sionem. 1. est, quod blasphemat Socinus Christum tantum occasione quadam nostrorum peccatorum mortem oppetiisse, seclusa quavis satisfactione. 2. Christum ideò traditum, ut exemplo ejus à peccatis nos retrahamus. 3. Christum nostrum Servatorem esse ideò quod resurgendo salutis viam nobis monstraverit. Ad singula ut ipsi Socino Christi satisfactionem pertinaciter neganti satisfiat, reponimus.

§. 6. Primò, falsa, impia prorsus & blasphema est Socini glossa, qua dicit, Christum ita propter peccata traditum, ut nuda & sola quadam eorundem occasione mortem inciderit. Contrarium tum tota Scriptura tum ipse etiam locus noster Apostolicus evidentissimè evincit: *Christum videlicet traditum Ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ἵνα ὑμᾶς ἑαυτὸν παραστήσῃ ἵνα ὑμᾶς ἑαυτὸν παραστήσῃ ἵνα ὑμᾶς ἑαυτὸν παραστήσῃ* ita, ut ipse met vice & loco omnium nostrum ignominiosissimam crucis mortem subeundo, justitiæ divinæ per peccata nostra offense perfectissima & sufficientissima ὑπολαβὴν satisfecerit, peccatorum pœnas expiaverit, & ita salutem & vitam æternam nobis procurarit & acquisierit. Quod ipsum demonstraturi, duplici rem aggrediemur via, 1. probationis fundamenta ex textu ordine educemus. 2. Phraseos, *Christum traditum propter peccata*, sensum genuinū & orthodoxū ex Scripturæ parallelismis indagabimus. Ostendit autem dictū nostrum mortis Christi (1) causam meritoriam & impellentem externam, peccata nostra quæ à nobis in Christum derivata erant, ipsiq; imposita, propter ea enim dicitur traditus in mortem. (2) Finale seu fructum emergentem justitiæ scilicet acquisitionem, quæ à Christo in nos derivatur. Ideò enim traditus fuit in mortem ob peccata nostra ut nobis justificationem afferret, ne nos ipsi propter peccata nostra morti traderemur. Ex genuino ergo verborum sensu nobilem hanc argumentorum producimus trigam.

1. *Quisquid Scriptura indicat esse causam impellentem & finalem traditionis Christi in mortem & resurrectionis, illud pro eorum causis omninò habendum est.*

Paulus hoc loco indicat causam impellentem traditionis Christi fuisse peccata nostra, quæ ipsi erant imputata, resurrectionis vero finalem esse ostensionem & applicationem justificationis nostræ, per mortem acquisitæ.

*Quomodo
Christus
secundum
sensum
Scripturæ
propter
peccata di-
catur tra-
ditus.*

*Argumen-
ta à textu
extructa.*

Ergo hæ sunt vera causa impellens & finalis.

Major est certa. Minor est in textu.

II. *Quicumq; traditur in mortem propter peccata nostra, ille pœnam peccati sustinet & ita pro peccatis satisfacit: Christus traditus est, &c.*

Ergo Christus pœnam peccati sustinuit & pro peccatis nostris satisfecit.

Major patet, quia stipendium peccati mors Rom. 6, 23.

III. *Quæ: traditio in mortem cedit in eorum justificationem qui debebant tradi in mortem illa utiq; meritoria est & satisfactoria. Christi traditio est talis.*

Ergo est satisfactoria & meritoria.

§. 7. Ut autem majus productis his argumentis accedat robur, Scripturam 2. explicamus per Scripturam: id quod in hac imprimis controversia necessarium omninò, ut ex plurimis Scripturæ flosculis velut ingredientibus quibusdam unum aliquod contra errorum morbos efficax conficiatur pharmacum. Traditum ergo Christum propter peccata nostra explicat *Esaias* c. 53o v. 4. *ipsum languores nostros in se transtulisse, humeros inclinasse & bajuli instar dolores nostros humeris ipsius impositos tulisse*, ut *Hebræa* habet veritas: adeoq; non simplici aliqua portatione aut ablatione sed maximè onerosa, quod vult *תשק*, & ipse Proph. se in seq. explicat cum pergit, *Christum flagellatum, contritum, percussum, afflictum, vulneratum* v. 4. 5. 12. & quidem propter iniquitates nostras; à prævaricationibus, ab iniquitatibus, ut in font. est: ac si peccata nostra ipsum cœgerint ut vulneraretur, repetitur enim versiculo 8. *propter prævaricationem populi mei plaga ei*, vel, ob prævaricationem populi cui alias plaga debebatur: *posuit in eum dominus omnia peccata nostra*. v. 6. Et quidem eum in finem, ut pacem haberemus: *disciplinæ pacis super eum*, ut in *Ebr.* est; ubi castigatio Christo propter peccata nostra inflictâ, est nihil aliud quam pœna, quæ relativè delictis opposita, ab effectu quam nobis parit, disciplina vel castigatio pacis appellatur. Ergo traditum Christum propter peccata nostra, secundum *ἐξουσίαν* Propheticam est, ipsum tum peccata nostra tum pœnas peccatis nostris debitas nostri loco in se suscepisse & sustinisse.

& sustinuisse (causa impellens) : idque in nostram omnium salutem & liberationem (causa fin.) Traditum Christum propter peccata nostra quid sit, edocet nos harmonica Apostolorum expositio ; factum videl. ipsum ἱλασθῆραον interveniente sanguine ob remissionem peccatorum Rom. 3, 25. nos DEO reconciliasse per mortem Rom. 5, 10. per crucem Ephes. 2, 16. per sanguinem crucis Col. 1, 20. factum ἱλασμὸν pro peccatis nostris. 1. Joh 2, 2. c. 4, 10. tradidisse semetipsum pro nobis victimam DEO Eph. 5, 2. dedisse seipsum ἀντίλυτρον pro omnibus 1. Tim. 2, 6. (dare autem ἀντίλυτρον pro omnibus est pro omnibus solvere & satisfacere) ut redimeret nos ab omni iniquitate Tit. 2, 14. ab aeterna damnatione 1. Theff. 1, 10. Imò ipse Salvator noster, Cœlestis paraphrastes, qui via & veritas est, se traditum dicit ita, ut dederit animam suam λύτρον pro multis Matt. 20, 28. Marc. 10, 45. ut effuderit sanguinem pro multis in remissionem peccatorum Matt. 20, 28. Hinc tale contra Socinum fuit argum :

Quicumq; propter peccata nostra ita traditus est in mortem, ut peccata & peccatorum pœnas portarit, pro ijs victima facta pacem nobis acquisiverit; seipsum dederit λύτρον, ἀντίλυτρον pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, ab aeterna damnatione, &c. ille morte sua peccata nostra expiavit & pro iisdem satisfecit.

Christus traditus est hoc modo propter peccata nostra.

Ergo pro iisdem verè satisfecit.

Major est indubiæ veritatis vel ex sola adversarii confessione. Ita enim Socinus ipse cap. 18. prælect. Sect. 3. ad veram plenamq; satisfactionem pro nostris peccatis peragendam necesse fuisse asserit, ut ipsa natura humana qua peccavit ex seipsa id universum ex solveret quod nos propter peccata nostra debebamus: Idem ille in prælect. cap. 20. Non autem mortuum esse Christum ait ut inde effectus aliquis peccata nostra respiciens persequeretur, ut certè necesse fuisset si idcirco mortuus fuisset, ut vel pro peccatis nostris satisfaceret, vel in ipso peccata quomodocunq; punirentur. Concedit ergo Socinus ad veram satisfactionem requiri ut omne id quod peccatis nostris meriti eramus exsolveretur, & effectus istius solutionis in nos rediret.

Minorem quoad literam dat Scriptura. Apponat ergo Socinus ipse Conclusionem.

Præposit. §. 8. Confugit autem Socinus, ut speciem aliquam veri blasphemæ suæ sententiæ conciliet, ad significationem præpositionis *Alæ* quo- modo à So- cino expli- cetur.

Dicitur 1. Reg. 14, 16. & Psal. 39, 11. *Alæ*, eamque nusquam inferre satisfactionem sed nudam rei de- notare occasionem, urget. Adducit autem duo Scr. loca, quo suū palliare errorē audet; primus est 1. Reg. 14, 16. ubi traditus dicitur Israël propter peccata Jeroboam qui peccare fecerat Israël, id est, oc- casione peccatorum Jeroboami: alter est Psal. 39. 11. ubi Prophe- ta ait, In increpationibus propter Peccata corripis hominem. Quibus verbis, ait Socinus, non satisfactio aliqua indicatur pro peccatis, sed potius qua oc- casione & causa affligatur homo, nimirum peccatorum causa. Ast, inane & merum effugium hoc est, quod malæ Socini causæ parum pa- trocinatur, nostræ vero planè non obest. Namque I. damus par- ticulam *Alæ* non semper uno & eodem modo sumi, sed diversa diversis in locis admittere significata, quæ & à nobis ipsis supra in analysi fuere adducta. Haut diffitemur etiam voculam istam in- nuere aliquando occasionem rei de qua agitur: verum neuter lo- corum ex adductis ad rem facit: Nam 1. Reg. 14. peccatum Jero- boam dicitur a causa efficiente exemplari, ut peccatum Cain, via Balaam 2. Petr. 22, 15. Judæ v. 11. non quod succedentes in orbe homines, pro illorum peccatis passi sint, sed pro horum similibus suis tamen propriis peccatis. Psal. 39. peccata verè sunt causa meri- toria castigationis, sed ibi nihil de passione pro alienis peccatis. Proinde particulam *Alæ*, perpetuò & ubique juxta stylum Scri- pturæ hanc obtinere significationem, laxa nimis est consequen- tia, elencho à particulari Socino & asseclis suis aliàs frequentissi- mo haut absimilis. Quia potius urgemus nos contra Socinum præ-

Præposit. *Alæ* per- positionibus opposita in- nuunt cau- sas meri- toriam.

positionem *Alæ* (1) in eo loquendi genere ubi perpositionibus nostris oppo- sita reperitur, semper designare causam meritoriam, id quod ex locis tum V. tum N. Instr. plurimis patet, præsertim ex Deut. 2, 18. 2. Reg. 23, 26. Esai. 57, 17. Ier. 13, 22. Iob. 10, 32. Col. 3, 6. quam signifi- cationem & popularis loquendi consuetudo confirmat: Sic enim dicimus propter homicidium, adulterium, furtum &c. aliquem suspendi, id est, decollationis, suspendii causam esse meritoriam. furtum, adulterium &c. Quæ & similia ut occasionalem Socini interpretationem repudiant planè, ita econtra mortis Christi cau- sam

sam meritoriam fuisse peccata nostra validè arguunt: ut ita Christum traditum esse propter peccata nostra sit eum sustinuisse pœnas peccatis nostris debitas, atq; hac perpessione eadem expiasset. Dicimus (2) præposit. *Ἀπὸ* insuper in Sacr. Lit. frequentissimè significare causam impellentem præposit. & finalem. Exempla sunt 1. Tim. 4, 14. Matt. 19, 12. 2. Cor. 8, 9. Rom. *Ἀπὸ* & 6, 4. eandem ergo præpos. *Ἀπὸ* significationem in nostro quoque causam finalem si-
 textu esse nulli dubitamus, tum, quod in v. 23. 24. eadem obtineat, ratio autem diversitatis evidens nulla hoc loco dari possit; gnificas.
 tum etiam, quod Christum traditum peccatorum nostrorum expiandorum & solutionis pro nobis præstandæ; & resuscitatum solutionis istius applicandæ causa, ut paulo post audiemus, Scriptura ubique constanter asserat.

Sed quod dicimus de signif. partic. *Ἀπὸ*, eam & notare in hac controversia causam finalem, dare videtur Socinus, quando P. 3. de Serv. c. 8. ait: *A me quoq; affirmatur, Christum propter peccata seu causa peccatorum mortuum, sive impellentem sive finalem quis intelligat.* Ast, videtur tantum, turpis enim ἀδολογία hæretici est, quando subjungit; *verum tamen sicut à finali causa satisfactionem penitus excludo, ita ab impulsiva imputationem quam longissimè removeo.* Hoc est, concedit Christum propter peccata mortuum inferre causam finalem, sed negat 1. Christum propterea mortuum esse, ut satisfaceret pro peccatis. 2. Ideò mortuum ut ipsi peccata nostra fuerint imputata. At, id ipsum est quod nos supra de morte Christi præeunte Scr. asseruimus & adhuc sanctè asseveramus: *Christum scilicet, ita peccatorum nostrorum gratia mortuum ut solverit pro nobis λύτρον ἡμῶν ἀπὸ λύτρον Matt. 20, 28. 1. Tim. 2, 5. solvere autem pro captivo λύτρον aliud nihil est quam pro eo satisfacere.* Porro si peccatorum nostrorum debitum ipsi imputatum non fuisset, sanè opus non habuisset ut pro nobis λύτρον solveret, jam vero *conjecit Jehova in eum iniquitates omnium nostrum. Esai. 53, 5. propter quæ & occisus est v. 7.* Non igitur est ut thrasonico quasi Socinus insurgat clamore contra Convetum, quando loco supra cit: pergit. *Quin rogo te, ex quonam S. Scr. loco conijcere potuisti, præpositionem (propter) istam significationem habere, &c.* Intelligit enim hoc, ut rectè ipsi obviam itur à Sibbr. Luberto, vel de aliis locis
 quæ

Socini
 fraus de
 causa finali
 mortis
 Christi.

§. 9. Alterum Socini quod concernit errorem, ubi Christum
 ideò traditum ut exemplo ejus nos à peccatis retrahamus conten-
 dit. Respond. 1. Pelagiana planè est blasphemia nos ipsos tantum
 exemplo Christi à peccatis posse retrahere. Quomodo enim quæ-
 so ij qui non sunt idonei cogitare quicquam à se ipsis 2. Cor. 3, 5. qui in
 peccatis sunt, non langvidi, non aegri non infirmi sed demortui planè Eph.
 2, 1. seipsum retraherent à peccatis ad justitiam æternam? DEVS
 est qui per sanguinem Christi virtute mortis & resurrectionis ejus
 nos à peccatis purgat & retrahit Rom. 5, 19. 1. Joh. 1, 7. 2. Christum
 passione & morte sua propositum nobis exemplar insigne, quod
 imitemur in peccatorum mortificatione & vitæ sanctimonia; id
 adeò non inficiamur, ut adseramus potius, non solum dignius es-
 se exemplar præter Christi mortem ad dehortandum à peccatis:
 sed & mortem Christi perpetuò ex altera parte ut *donum* ex altera
 verò ut *exemplum*, ad ductū *Megal. nostri Lutheri in Postill. Ecclesiast.*
 considerari debere. At, mortem Christi nudè & merè exempla-
 rem esse, omni destitutam expiatione & solutione, eoque vel solo
 nomine Christum nostrum dici Salvatorem, id est quod nega-
 mus & pernegamus: Ita enim Sp. Sanctus fines mortis Christi in
 Script. nobis proponit, ut præter communem illam utilitatem ad
 vitam & doctrinam spectantem, singularem quoque & à nullius
 alterius morte expectandam, plenissimam videlicet & sufficien-
 tissimam satisfactionem nostri loco præstitam, nobisq, omnibus
 justificationem, reconciliationem, & vitam æternam promeren-
 tem, in nos derivari asserat. Planissimum est illud vel ex unico
 D. Apostoli loco qui est 1. Cor. 5, 14. & 15. ubi ita infert: *Si unus pro*
omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est,
ut qui vivunt, posthac non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & re-
surrexit. Expressè Apostolus duplicem facit mortis Christi finem,
 internum alterum qui est satisfactio pro omnibus morti obnoxiiis,
 alterum externum qui sit exemplaris, ut & nos moriamur pecca-
 to & veterem mortificemus hominem. Perperam igitur agit
 Socinus & graviter iterum impingit, quando subordinata dis-
 jungit, & ex unius positione ad alterius remotionem argumen-
 tatur. Conjungenda sunt hæc duo: mortem Christi & satisfacto-
 riam

Nos ipsos
 retrahere
 posse à pec-
 catis Pela-
 giana est
 blasphem-
 ia.

Mors Chri-
 sti non est
 merè ex-
 emplaris.

D

riam

Christus
quomodo
sit ὑπο-
γεγραμῶς

riam esse, & exemplarem, nequaquam divellenda, multo minus ab uno posito ad tollendū alterum argumentandam. Τὸ πῶς πῶς πῶς
præterea ὑπογεγραμῶς hujus à Christo nobis relictī luculentissi-
mam & accuratissimam proponit D. Petrus 1. Ep. c. 2, 21.
22. 23 his verbis. *Christus afflictus est pro nobis: relinquens nobis*
ὑπογεγραμῶν ut insequeremur vestigijs ejus, qui peccatum non fecit nec
inventus est dolus in ore ejus, &c. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore
suo super lignum: quo peccatis mortui, justitia viveremus: cujus ejusdem
vibice sanati fuistis. Christum ait ita propositum nobis ὑπογεγραμῶν
ut una addat, tum quorum vice & loco Christus tot & tanta per-
eulerit, nimirum pro nobis passus: tum quid hoc ipso singulari &
admirando sanctimonix & patientix exemplo impetraverit No-
bis, videlicet ut mortui peccatis justitiæ vivamus, ejusque vibice
sanemur.

Christus
ideo non
resurrexit
ut salutis
viam nobis
monstraret

§. 10. Ad tertium tandem Socini, quo ex textu subdolē argu-
tatur Christum Servatorem nostrum esse, quod resurgendo salu-
tis viam monstraverit, paucis respondemus: I. Merum hoc esse
spiritus Sociniani phantasma, & inanem speculationem extra Scri-
pturæ pomeria natam, adeoque eadem facilitate qua adducitur
iterum rejici, cum Scriptura nusquam de resurrectione Christi nos
ita informet, cum ideo resurrexisse à mortuis, ut salutis viam no-
bis monstraret, multo minus eò ipso dicendus erit Servator no-
ster. Illud potius harmonico consensu asserit Scriptura, *Christum*
merito & efficacia resurrectionis sue DEVM nobis reconciliasse, nos à pecca-
to liberasse, in peccatis mortuos vivificasse, in novitate vitæ ambulare se-
cisse, & ad salutem servasse, & hoc modo Christum à mortuis re-
suscitatum resurrectione sua Servatorem nostrum esse, ex Rom.
cap. 5, 10. c. 6, 4. c. 8, 35. 1. Cor. 15, 17. Eph. 2, 7. 1. Petr. 1, 3. II. Ni-
hil quicquam umbræ hæ cerebri Sociniani, luci in textu nostro
clarissimæ officere possunt, de eo enim nō controvertitur: an ju-
stificari idem sit quā coram DEO pro justo haberi; id quod & nos
damus faciles: sed in eo volvitur cardo, *quam sit causa illa ob*
quam hæc coram DEO justitia & salus æterna nobis contingant? Hanc nos
Christi mortem & resurrectionem confitemur, quæ ad mentem
Pauli debent conjungi, illā enim peccata nostra Christus expiavit
& justifi-

Mors & re-
surrectio
Christi cō-
jungenda
sunt.

& iustitiam acquisivit, hac vero iustitiam morte partam & salutem non ostendit modo, sed & à mortuis redivivus impetravit & credentibus applicat, & ita meriti sui vi & efficacia eosdem in hac vita, regenerat. Is igitur tandem verus, purus, genuinus & orthodoxus emergit dicti nostri sensus. *Christus morte & resurrectione sua nobis peperit remissionem peccatorum, & à mortuis resuscitatus eandem nobis applicat, atq; ita nos justificat.* Dicti sensus.

SECTIO III.

Quasdam ex textu controversias examinat.

I.

An Christus traditus sit pro peccato omni an pro originali tantum?

Vetus error Scholasticorum, & Scholasticæ prolis, Papistarum est, Christum non pro omni sed solo originali peccato traditum & satisfecisse, quem præ cæteris fovet Ambros. Catharinus, de incruento Sacrif. citantè D. Gerh. de just. §. 54. pag. 1088. imò & ipse Scholasticorum parens Thomas Aq. qui opusc. 58. de Sacr. Altar. cap. 1. hæc habet: Sicut corpus Domini pro debito originali semel oblatum in cruce, sic offertur jugiter in altari pro quotidianis nostris delictis. Quibus omnibus & Scholast. & Pontif. eò tandè unicè collimant, ut sufficientissimæ Christi satisfactioni, tum pro peccato omni, tum pro cunctis peccatorum pœnis præstitæ, detrahant, & e mentitas suas satisfactiones per indulgentias impiè divenditent. Id quod tum ex omnium istorum mente & lingua, tum ex ijs præcipuè quæ Bonavent. l. 3. Sent. dist. 20. proponit, luce meridiana clarius est: verba Bonaventuræ ita habent. Homo potest satisfacere pro suo actuali peccato sed non pro originali, Nam pro peccato originali nemo potuit satisfacere nisi Christus DEVS & homo, &c. Nos ex dicto nostro unico contravenimus argumento ita: Quic. mortuus est propter delicta nostra, ille pro iisdem, adedq; pro actualibus peccatis satisfecit.

Atqui Christus. Ergo.

Major patet quia secundum Pontificios ipsos, CHRISTUS mortuus est pro peccatis ea expiando & pro ijs satisfaciendo.

D 1

endo. Παρρησία autem sunt peccata actualia ut supra in
analyfi & explicatione hujus vocis ostendimus.

Minor est in textu, quam & illud ratam facit, quod Script. de
expiatione peccatorū à Christo facta i. diversis nominibus pec-
catorum utatur, ne quis ullum peccatorum genus omissum suspi-
cetur, quæ nomina & nos supra adduximus. 2. Notam univer-
salitatis expressè applicet. 1. Job. 1, 7. Tit. 3, 14. &c.

II.

An Christus secundum utramque naturam in mortem pro peccatis nostris traditus fuerit?

Utrinque hîc impingunt adversarij, ex altera parte Calvinia-
ni, qui per eminentiam *Allofin* suam divinam Christi naturam
à passione; Stancaristæ & ipsos secuti Jesuwitæ, qui eandem à pas-
sionis merito & mediationis officio penitus excludunt; ex altera
vero Theopaschitæ, qui ipsam Deitatem quoque fuisse passam
contendunt, utrique errori parata medela. Apostolus in aureo
hoc suo aphorismo subjecti loco ponit *Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν*,
nomen *Ἰησῦς* autem utramque naturam denotat, & ad officium
sacerdotale ut plurimum spectat. Quando igitur dicimus: *Deum*
esse traditum in mortem, id est, passum & mortuum, prædicatio est
ad primum communicationis gradum pertinens, ubi ea quæ unius
tantum nature propria sunt, alteri nature non seorsim, quasi separate, sed
toti personæ (qua simul *DEVS* & homo est) attribuuntur, sive *DEVS*,
sive homo nominetur, secundum mentem *Form. Concord.* pag. 770.
Idq; propter artissimam unionem hypostaticam, secundum quam non nuda
& sola humana natura, cujus proprium est pati & mori pro mundi peccatis
est passa: sed ipse Filius *DEI* verè (secundum tamen assumptam humanam
naturam) passus, & ut *Symbolum nostrum Apostolicum* testatur verè mor-
tuus est: etsi divina natura neq; pati neq; mori potest. docet *Form. Con-*
cord. p. 766. Ergo sola humana Christi natura non est tradita in
mortem, licet secundum eam traditus in mortem sit totus Chri-
stus, quod est contra Calvinianos. Porrò quando Apostolus hîc
dicit, *Jesum Dominum traditum propter peccata nostra, &c.* id est, pro
peccatis

I. Genus
communic.
Idiom.

II. Genus
communic.
Idiom.

peccatis satisfecisse eaque expiisse, & nos DEO reconciliasse, *διὰ τὸ ἴλεσθαι* est ad secundum communic. gradum spectans, qui concernit rationes officij Christi, ubi persona non agit, in, seu cum una, vel per unam naturam tantum: sed potius in, cum, & secundum atq; per utramq; naturam: seu, ut Concilium Chalcedonense loquitur, una natura agit seu operatur cum communicatione alterius, quod cujusq; proprium est. Ita Christus est noster mediator, redemptor, rex, summus Pontifex, caput & Pastor, &c. non secundum unam tantum naturam, sive divinam, sive humanam: sed secundum utramq; naturam. F. Concord. in declarat p. 773. Secundum utramq; naturam ergo Christus est noster mediator, & Tota persona pro mundi peccatis *λύτρον* Patri Cœlesti reddidit, quod verè est *θεοθρόνον*: cum sine humanitate mors non sit, & sine divinitate valor & pondus mortis esse non possit. Inde credimus, docemus, & confitemur, quod non nudus homo tantum, pro nobis passus, mortuus, & sepultus sit, ad inferos descenderit, à mortuis resurrexerit, ad coelos ascenderit, & ad Majestatem & omnipotentem DEI virtutem evectus fuerit, &c. Form. Concord. 607. quod est contra Stancaristas & Jesuistas. Ex his tamen nequaquam sequitur, Deitatem ipsam fuisse passam atque mortuam, traditio enim in mortem Filio DEI adscribitur non *ἀσπίρκω* sed *ἐνοσίρκω*. Dicitur passus & mortuus non in natura divina proprietate, sed in assumpta humana natura infirmitate, ut loq. Leo. I. Ep. 10. ad Flac. Quomodo enim DEVS ut DEVS, qui ipsa vita mori posset, pati, qui impassibilis? Patet ergo hoc sensu Christum traditum fuisse non secundum divinam naturam sed secundum humanam, id quod est contra Theopaschitas.

Notamus & hic crassissimum errorem Sohnij, quem & Herbornenses sequuntur, cit. D. Gerb. T. II. disp. publ. pag. 1509. qui Christum ut secundum utramq; naturam exinanitum & exaltatum, ita quoque secundum utramque naturam resurrexisse asserunt: Ita enim Sohnijus Tom. 2. exeg. Conf. August. p. 262. statuit, Christum resurrexisse secundum utramq; naturam, propterea quod utriusq; nature actiones hic concurrant, divine enim nature actionem esse resurrectionem, humana resurrectionem. Verum, 1. si hæc procederet ratio sequeretur & Patrem resurrexisse, quia Paulus in vers. præced.

affecit Patrem resuscitasse Jesum à mortuis, quod esset absurdum. 2. Ipse Sohnius dixerat ante, resurrectionem Christi esse primum exaltationis gradum, jam si Divina natura non potest exinaniri & exaltari, utique nec resurgere, Non enim resurgit nisi quod ceciderit; & ipsa exinanitio Phil. 2, 6. describitur ita, quod sit obedientia ad mortem; absurdum autem est fingere divinitatem mortalem, dicere DEVM secundum suam naturam esse mortuum, ut vidimus. Hinc argum. *Secundum quam naturam Christus mortuus est secundum eandem & resurrexit.*

Secundum humanam naturam tantum mortuus est. Ergo.

III.

An Christus seipsum resuscitaverit?

Respond. Et Christum semetipsum resuscitasse, seu à seipso resurrexisse Matt. 28, 6. Joh. 2, 9. c. 10, 17. Rom. 1, 4. Act. 13, 33. & Patrem Christum resuscitasse Joh. 2, 19. Joh. 10, 18. Subordinata enim sunt, quia Patris & Filij una est Deitas una virtus & agendi potentia, quæcunque enim facit Pater ea similiter facit & Filius Joh. 5, 19. Verùm, cum negent Sociniani Christi divinitatem, iterum hinc habent quod cavillentur, hinc Socin. in refut. 9. Argum. Erasmi Johannis ait, *resuscitatio sui ipsius planè ridicula atq; absurda, atque adeò impossibilis esse videtur. Quid enim magis vel risu dignum vel à veritate alienum, aut videri aut esse potest, quam eum, qui mortuus sit, seipsum in vitam revocare.* Idem tota factio Photin. in Catech. Racov. Ostorod. contra Tradel. 1, 2. cap. 10. pag. 167. & seq. asserunt. Sed Resp. suppressenda potius quàm operosa refutatione exaggeranda horrenda hæc Socinianorum blasphemia, nos, DEO sint laudes, meliora edocti, novimus ex Verbo DEI, Christum Salvatorem nostrum non esse nudum, purum & putum hominem; sed DEVM verum de DEO vero consubstantialem Patri, qui sua è mortuis resurrectione declaratus potenter unigenitus DEI filius Rom. 1, 4. ideòque nec virtute humanæ naturæ, sibi relictæ, nec per potentiam alienam supernaturalem; sed per propriam eamque divi-

nam,

nam, quæ λόγος est essentialiter; personaliter verò & per realem
communicationem assumtæ carnis, in vitam fuerit revocatus.

Plura, quæ ad præsens institutum facere videbantur, nu-
merus pagellarum excludit.

Tibi autem bone JESU! canimus canticum novum, quo-
niam occisus es & redemisti nos DEO per sanguinem tuum, ex o-
mni tribu, & lingua, & populo & natione: Et fecisti nos DEO
nostro reges & sacerdotes. Dignus es tu qui occisus es, accipere
virtutem & honorem & gloriam & benedictionem. Sediti
in throno, & Agno benedictio, & honor, & gloria, &
potestas, in secula seculorum, Amen!

Ad Dn. M. Respondentem,

INCTUS ES irriguis, FERBERE, Heliconi-
(dos undis:
Nunc juvat in sanctas ille Sionis aquas.
Imbuere his sacris, utramq; immersus ad aurem:
Infula de coelo pendula, merces erit.

Johannes Hulsemannus, D,

F I N I S.

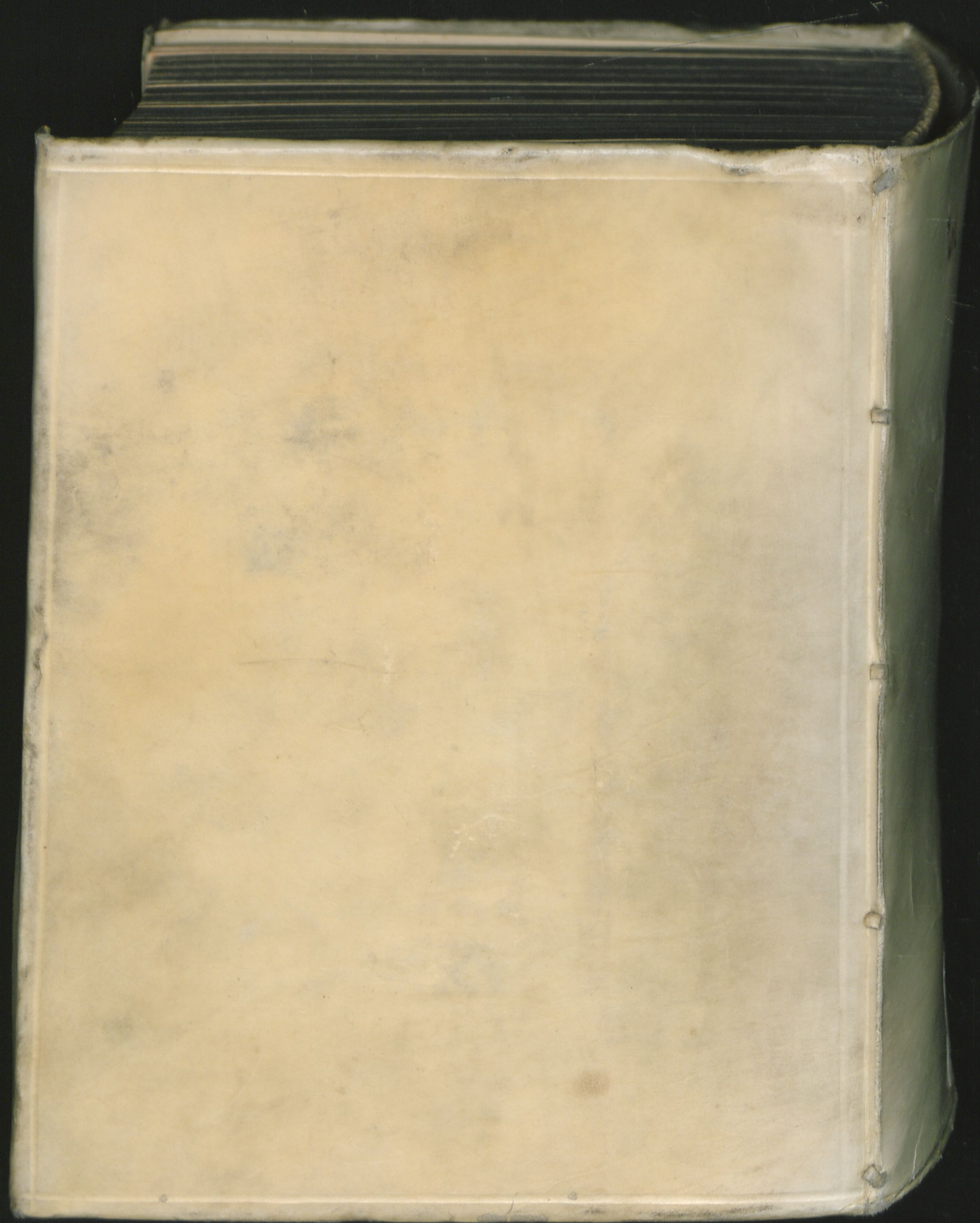
Elencbús tractatiónu hoc volum: comprehensivum.

1. BECCERI analysi Psalmi secundi.
2. GESNERI contra primatum Romani Pontificis.
3. HUTTNERI Theoremata tria ex Jobann: 1. 29.
4. FÖRSTERI medulla capit: 53. Esai:
5. Eiusd: Disputationes V. in c. 53. Esai:
6. WINKELM: Disput: ex Jobann: III. 16.
7. Eiusd: Disput: ex Jerem: 23. 3. 4. 5. 5. 7. 8.
8. MAJORIS apobupis oraculi Apostolici 1. Jobann: 1. 7.
9. THUMMII ex verbis dicti Paulini Coloss: 2. 9.
10. FRORESENII Disput: de 7 Verbis Christi novissimis. Autor DANUBIENSIS.
11. SCHMIDT ex verbis dicti Evangelici Luc: XI. 28.
12. Eiusd: de peccator Confes: penitentiali ex Job: 24. 13.
13. BERGII de loco Prop: II. 22 - 31.
14. HÖFFNERI de primigenia hominis conditione, ex Gen: 1. 26. 27.
15. WILHELM: LYSERI Diaboli oraculi Job: 1. 29.
16. Eiusd: Explicatio Ps. 14. 1. 2. 3.
17. Eiusd: de Anti. Christo ex 2. Thessal: 2.
18. BULAI ex verbis dicti Hof: XIII. 9.
19. HÜLSMANNI meditatio ad dictum Rom: IV. 25.
20. LANGII protuevangeliu, Genes: 3. 15.
21. Eiusd: Jesus typicus in sacrificiis veterum ostensus.
22. MARTINI assertio theologic: de curia ad locum Jerem: XXXI. 31 - 34.
23. HENRICI mysterium economia ex dicto ad Coloss: 2. 9.
24. CUNDISII exercitatio theol: ex Esai: 49. 22. 23.
25. Ziegna expositio Psalmi 2.
26. LANGGE septem verba Christi.
27. KUNZE Disput: ex 1. Tim: 3. 16.
28. Eiusd: de Confessione dominis ab infidelitate ad fidem.
29. GERHARDI Cyrillus.
30. OLEARI lumen gentium Luc: II. decantatum.
31. 32. Programma ex Gen: 49. 11. 12. Aliud ex Apocal: 1. 4.
33. LILLI philologia in Esai: 1. 4.
34. BOSII Evangelium anathemate desensu, Galat: 1. 6. 7. 8. 9.
35. ALBERTI magnificentia divina Joel: 2. 28. 29.
36. NIEMANNI de Christi delevisti querela, Matth: 27. 46.
37. THILONIS Disput: ex 1. Corinths: 2. 14. 15.
38. MEYCKELII Exercit: theolog: ad Rom: II. 31. 32.

ung II 18

VD 17

Z

19.

ODOXA
IMA

RI JESU
DITIONE,
SUSCITA-

risti Ecclesia pio
ecolit.

25.
v, 1994

ademia,

entissimi,
MANNI,
, Alumnorum

ANI, Inspecto-
servantia &
di

Seren. Elect.

logorum.

AKE, 1640.